

ANNIE BESANT - TRI POTI - V ZDRUŽITEV Z BOGOM

TRI POTI - V ZDRUŽITEV Z BOGOM

ANNIE BESANT

teozofija v sloveniji

Annie Besant

TRI POTI - V ZDRUŽITEV Z BOGOM

Naslov izvirnika: The Three Paths - to Union with God

Izvirnik izdal: The Theosophical Publishing House, 1913

Prva elektronska izdaja

Prevod, prelom in izdal: Anton Rozman

Slika na naslovnici: Nicholas Roerich - Canchenjunga - © Nicholas Roerich Museum

Leto izdaje: Ljubljana, 2022

Publikacija je brezplačna

Avtorske pravice: © Teozofija v Sloveniji 2022

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v

Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID: 125450243

ISBN: 978-961-6561-63-1 (PDF)

TRI POTI - V ZDRUŽITEV Z BOGOM

ANNIE BESANT

Tri predavanja, posredovana na šesti letni konvenciji
Indijske sekcije Teozofskega društva v Varanasiju (Benaresu),
19. - 21. oktobra, leta 1896.

teozofija v sloveniji

Vsebina	Stran
<i>Predgovor k angleški izdaji</i>	5
<i>Predgovor</i>	6
<i>Pot delovanja - Karma Marga</i>	7
<i>Pot modrosti - Dnyana Marga</i>	18
<i>Pot predanosti - Bhakti Marga</i>	31

Predgovor k angleški izdaji

Ta mala knjižica se morda bolj naslanja na vzhodnjaški kot zahodnjaški način mišljenja. Ker pa se sedaj mnoge in mnoge duše, ki so se izurile na vzhodu, reinkarnirajo na zahodu, obstoji upanje, da bo knjižica našla prijateljske bralce tudi tukaj, daleč od kraja njenega rojstva. Ta predavanja, ki so bila predstavljena povsem hindujski publiki, vsebujejo mnoge navadne sanskrske izraze, ki so znani vsakemu Hinduju, medtem ko bodo v ušesih drugih bralcev zveneje tuje, vendar pa se zdi, da je bolje, da jih obdržim, kajti tisti, ki bi jim prigovarjali, bi prigovarjali tudi povsem vzhodnjaški barvitosti knjižice, zamenjava teh nekaj besed pa bi spremenila zamišljeno in predstavljeno obliko predavanj. Nekaterim bo prinesla globlje in slajše sporočilo kot konvencionalni in hladni zahod. Ta knjižica je napisana prav za take duše. Pustimo druge pri miru!

Predgovor

Ob 6. letnem zboru Indijske sekcije Teozofskega društva so me prosili, da bi imela na srečanju tri predavanja in da bi kot predmet obravnavala *Bhagavad Gito*. Ker sem se čutila povsem nekompetentno, da bi predavala o tej božanski knjigi, sem raje izbrala skromnejšo temo: *Tri poti - Karma, Dnyani in Bhakti Marge*, kot so predstavljene v *Bhagavad Giti*. Ta predavanja so del te knjižice.

Posebno zahvalo dolgujem Babu Sirish Chandra Boseu, munsifu iz Benaresa za njegov čudovit zapis, ki ga je prijazno zabeležil o vseh razgovorih. Sama nisem tiskarni nikoli poslala neko besedilo, ki bi bilo potrebno manj popravkov kot zapis, ki ga je dostavil moj amaterski prijatelj.

Annie Besant, Benares

Pot delovanja - Karma Marga

Tri *poti* so zarisali modreci, na katerih - ne glede od tega, po kateri človek stopa ali ji sledi - lahko najde svojo osvoboditev. Tri *poti*, vendar so vse v nekem smislu ena. Čeprav se razlikujejo po metodah, pa je njihov cilj vedno isti. Čeprav se razlikujejo v svojih zunanjih pogojih, pa vse vodijo k enemu in istemu "Jazu," vse iščejo samo en cilj. Te tri *poti* - tri "Margas," kakor se imenujejo v indijski filozofiji - *karme* ali delovanja - *dnyane* ali modrosti - *bhakti* ali predanosti - se na koncu prepletejo in združijo v eno, in vsaka od njih zbere kvalitete drugih dveh. Vsaka od njih preide, tako-rečeno, v drugi dve in staplja v eno značilnosti vseh treh. Ker, ko ste enkrat dosegli jogo, najsi bo to *karma* joga ali *dnyana* joga ali *bhakti* joga, je konec vsega eden - združitev z "Jazom." Potrebni pomeni in oznake so si podobne, tako da človeku, ki se je izpopolnil v eni, ne primanjkuje katerakoli sposobnost in značilnost, ki se razvijajo skozi katerokoli od vseh treh *poti*.

Te tri *poti*, različne v metodah, a istovetne v svojem cilju, so predstavljene v tistem najlepšem in najbolj razširjenem indijskem zapisu, "Gospodovi pesmi," razgovoru Šri Krišne v *Bhagavad Giti*. Tam so razložene te *poti* in njihov zaključek. Tam se učimo, kako se v srcu človeka popolne predanosti poraja modrost. Tam se učimo, kako mora biti izpeljano delovanje, ne da

bi se človek vezal na ponovna rojstva. Tam se učimo, da bo Gospod prišel, na katerikoli od teh *poti*, človeku naproti in ga blagoslovil. Naj gredo ljudje po katerikoli od teh *poti*, vedno iščejo le en “Jaz,” pa naj bo to z delovanjem, modrostjo ali predanostjo. In tisti, ki iščejo, bodo gotovo in neizbežno našli Njega, kajti “Jaz” vsega in vseh je “Eden” in cilj vseh treh *poti* je isti.

Če uperimo svoj pogled v *naravo*, če uperimo pogled preko celega sveta, bomo povsod našli stvari, ki iščejo tisti “Jaz” - povsod in v vseh smereh, v katerikoli obliki ali pod katerimkoli imenom, z jasnovidnostjo ali tipanjem v temi, vse išče tisti “Jaz,” vse teži k temu, da bi se našel tisti “Jaz.” Sonce, ki proži svoje žarke skozi prostor, išče tisti “Jaz.” Prostrani ocean, ki dviga in peni svoje valove s tem išče tisti “Jaz.” Vetrovi, ki potujejo nad zemljo, iščejo tisti “Jaz.” Drevje v gozdovih, ki steguje svoje veje navzven, išče tisti “Jaz.” Vsaka žival, čeprav bežno, tiplje za tistim “Jaz.” Človeštvo, kakorkoli slepo, noro ali napačno, išče tisti “Jaz.” To težnjo v vsakem bitju, to univerzalno dejstvo v vsaki obliki življenja, so v pradavnih časih imenovali iskanje velikega “Jaz.” Moderna znanost opaža to isto težnjo v *naravi* in jo imenuje evolucija. Na katerokoli stran se obrnemo, v pradavnino ali v sodobnost, naletimo na to težnjo navzgor in navznoter.

Zakaj vse stvari iščejo “Jaz?” Zakaj je “Jaz” cilj vseh naporov? Ali ni to zaradi tega, ker “Jaz” prebiva v vseh srcih? Najsi bo to v oceanu, mineralu, drevesu, živali ali v človeku, v notranjosti vseh je skrit “Jaz,” ki je zunaj prekrit s pokrovom utvare. Ta veliki “Jaz” počiva tako v soncu kot v kletki našega srca. Vsako živo bitje išče svojo srečo, a dejansko išče le “Jaz,” ker iskanje sreče (čeprav napačno) ni nič drugega kot le slepo tipanje v temi za velikim “Jaz,” ki je blaženost.

Da, resnično, “Jaz” je blaženost, večna, brezmejna, nesmrtna, in tisto, kar mi imenujemo sreča, je ta “Jaz,” ki je blaženost, ki se izraža skozi lomljene žarke, lomljene skozi medij, ki nas obdaja. Naj se nihče ne zmede, naj nikogar ne oslepijo nasprotja v iskanju, ki nastanejo zaradi zunanjih utvar, kajti, resnično vsi iščejo notranje življenje v zunanji obliki. Iščejo ga povsod, v

vseh svojih slepih naporih, ki sledijo radostim. Sam inkarnirani Šri Krišna je rekel: “Tisti, ki v vseh bitjih vidi vzvišenega Išvaro, tisti resnično vidi.”

Poti, ki jih moramo v teh večernih sestankih preiskati, so tri velike *poti*, vzdolž katerih iščemo “Jaz,” zavedno ali ne-zavedno. V zgodnjih obdobjih je to iskanje nezavedno, slepa želja po sreči, po zadovoljstvu in veselju. V kasnejših obdobjih pa postaja to iskanje zavedno, neko inteligentno razumevanje tega, kar se išče. Iskanje se nadaljuje, slepo ali budno, vedno je v skladu z obdobjem evolucije, v katerem se nahaja duša. Od tega je odvisno tudi njeno znanje in poznavanje metod ter končnega cilja. Te *poti*, glede na to, kako jih izpolnjujemo, povzdignejo človeka nad vse utvare, ki jih povzročajo značilnosti *narave*, tistih značilnosti, ki so nam v svojem najširšem smislu znane kot tri *gune*. Te so tiste, ki slepijo, ki zastirajo “Jaz,” ki vnašajo značaj utvare in preprečujejo spoznanje realnosti. Na *poteh* se ljudje učijo s pomočjo teh *gun*, si prizadevajo, da bi se povzpeli nad njih. Pri tem uporabljajo razne metode, dejavnosti, modrosti in predanosti, z namenom, da bi se naučili ločiti “Jaz” od zunanjih aktivnosti, od občutka in duha, ki hodi za svojimi ustreznimi in pravimi cilji. Da bi prešli v stanje iznad in izven *gun* ter tam našli odstrti “Jaz.” Pot, ki je naš poseben cilj študija današnjega popoldneva je *karma marga*, *pot delovanja*, kateri povsem nezavedno sledi človeštvo, ne da bi poznalo ne metodo ne cilj. Videli bomo, če pogledamo zgodovino naše rase, da vodi *karma marga* človeka k temu, da se spusti v delovanje kakršnekoli vrste, da hiti proti in osvaja vse vrste ciljev, da neutrudno in nenehno išče zadovoljstvo v zunanjem veselju, da bi dosegel vse več in več, da bi si pridobil vse več, večinoma z vse večjo aktivnostjo, vse večjo energijo gibov, povečano koncentracijo napora, neprestanim delovanjem, da bi našel “Jaz.” Hiti v delovanje z besedami “Jaz delam, čutim, izkušam, jaz imam ugodje in bolečino.” Ne ve, da vse te akcije, občutki, izkušnje, ugodja in bolečine pripadajo energijam narave, in da resnični “Jaz” ne deluje, čuti, izkuša. On ne ve, da te energije *narave* sledijo nekemu večnemu, nenehnemu kroženju. Najprej ga v delovanje žene želja za njenim sadom. Želi užitek. Če leži, ne naredi nič, brez delovanja ne bo

občutil nikakršnega ugodja, tako da bo nenehno trpel. Telo bi poginilo, če bi moralo popolnoma mirovati. Zato je potrebno najprej obvladati *tamas*. Potrebno je obvladati značilnosti *narave* teme, lenobo, okorelost inercije, potrebno jih je obvladati, kontrolirati in pripeljati pod popolno podrejanje. Poglejte na to človeštvo in videli boste, kako je neobčutljivo za višje spodbude. Bilo bi nekoristno, če bi opozarjali na njihove želje z znanjem, ker to človeštvo nima te želje niti takih hrepenenj. Ni v stanju, ki bi cenilo veselje intelektualnega boja, tako da se še manj lahko odziva na spodbude duhovnih teženj. Človeštvo je potonilo v temo “*tamasične gune*.” Človeštvo je povito v neznanje in temo ter želi, da ga nihče ne moti. Kako naj ga spodbudemo k delovanju? Boljše je delovanje katerekoli vrste kot sploh nobeno. Boljša je, četudi napačno vodena energija kot popolna negibnost - odsotnost vse-gibanja. Človeštvo se mora zganiti. Najprej najbolj surove in največje želje, ostroge *narave*, bič *narave*, ki sili lena bitja k izpolnjevanju na *poti delovanja* in jih pri tem biča. Želje morajo zganiti človeka z nečim, na kar se odziva njegova narava. Pozneje bodo te želje spoznane kot ponižujoče, nevredne in nedostojne človeštva, kot želje, ki so zadušljive, kot vročina velikih zmožnosti, vendar ki so v zgodnjih obdobjih potrebne za človekovo rast, za njegov napredek, ven iz tistih *tamasičnih* značilnosti, ki ga ovijajo, ki mu preprečujejo kakršnokoli gibanje. One so boljše kot smrt. Če so še tako nizke, pa vendar obljublajo več kot popolna stagnacija. Tako je aktivnost tista, rojena z željami, ki žene človeka v delovanje, ki ga sili, da išče zadovoljstvo, ki ga žene za užitki, četudi so to užitki najnižje vrste. Ta aktivnost je prvi in najbolj zgođen pouk *narave*, ki žene človeka v delovanje z namenom, da bi čim prej odrasel. Ne glede na to, da je potrebno vsa ta zla strogo obsoditi, pa imajo kljub temu svoje mesto, svojo funkcijo za najnižje in najbolj zaostale narave. Zato je Gospod rekel, da je prisoten s svojimi zli in pokvarjenimi preroki v tistem človeku, ki ga je potrebno spodbuditi v neko delovanje.

Ko napreduje po *poti karme*, človeka spodbudijo želje po višjih sadovih, kar v njemu vzbudi značilnost *rajas*. Postane izredno aktiven. Hiti v vseh

smereh. Njegove energije so bujne in obilne, nadvladujoče, agresivne in borbene. Hiti v zunanji svet gnan z aktivnostjo občutkov in duha v iskanju zadovoljitve. To akcijo izvaja z željo po sadu.

Ta načrt je lahko dvojen. On želi uživati v sadu svojega delovanja, na tem ali pa na drugem svetu. Če se ozremo nazaj, na obdobja, ki so nam znana kot manj materialna, če se ozremo nazaj na tiste čase, ko je človek spoznaval in priznaval nesmrtnost duše, ne kot frazo temveč kot dominantno idejo v življenju, ko je človek čutil in vedel, da je nesmrten, takrat je bil motiv za akcijo želja po sadu, ki ga bo užival v kraljestvu *svarge*. Človekove delovanje je bilo "rajasično," ker je deloval zaradi sadu, s tem, da je opustil nekaj na tem svetu, da bi dobil več na drugem. Žrtvoval je nekaj svojega bogastva v ljubezni do drugega, zaradi tega, da bi lahko prejel dobrine na oni strani smrti, odbil srečo v nad-fizičnem kraljestvu, da bi lahko užil sadove v *svargi*. V tistih obdobjih je, kljub temu da je delovanje spodbudila želja po sadu, bilo mogoče užiti sadove višjih kraljestev in želja ni bila omejena le na materialne užitke na zemlji.

Če se ozremo po aktivnostih, ki so okoli nas v sedanjem času, na *pot*, ki jo tako na veliko izkoriščajo na zahodu in vse bolj tudi na vzhodu, bomo videli, da je razlog za njihove napore in cilj njihovega delovanja sad. Ta sad je nekaj, in mora biti nekaj, s te strani smrti, torej še v tem življenju, poleg tega pa mora biti sestavljen predvsem iz povečanja materialnih ciljev, doseganjem in posedovanjem materialnega bogastva. Oglejmo si zahodne narode. Ti so stalno zaposleni z naporji, kako bi povečali svoje udobje. Zame je to bolna aktivnost. Nemogoče si je predstavljati človeka, ki bi kaj delal, ne da bi videl rezultat svojega dela že na tej fizični, materialni ravni. Aktivnost ni priznana, če ona ne prinaša sadu v fizičnem, zunanjem ali nižjem materialnem svetu. Pogosto boste videli človeka, ki ga zanima znanost, ki ga spodbuja želja po znanju, ki je lahko čista in enostavna, ki pa jo interes publike za njegov izum, navdušenje, s katerim publika sledi njegovemu napredovanju, zaskrbljenost in nemir, s katerim sprejemajo njegove rezultate, vodi do povečane sile po akumulaciji predmetov, povečanemu zadovoljevanju

materialnih želja, do povečanega materialnega bogastva. Soočimo se z neskončnim povečevanjem ciljev.

Obstoji cela rasa, ki zadovoljuje želje in ustvarja nove želje, ki zahteva sveže cilje, da bi jo zadovoljili. Obstaja nenehna borba med ljudmi, ki so zasičeni s svetovnim bogastvom in užitki, z novimi aktivnostmi, z novimi kanali, v katere z ene strani zlivajo svojo energijo, z druge pa ljudi, ki vse te njihove želje zadovoljujejo, in ki si obenem prizadevajo, da bi poiskali nove cilje s tem, da stimulirajo sveže želje in s tem nove užitke zase in za druge. Ljudje si želijo vse več užitkov iste vrste. Naučili so se hitreje potovati. Potovanja, ki so nekoč trajala po leto dni, se sedaj zaključijo v nekaj dneh ali še manj. Pa je človek zaradi tega kaj bolj srečen, ali je njegova volja zadovoljena? Ne! Njegov poziv znanstvenikom je še vedno: poiščite nam novo potisno silo, nekaj, kar bo preseglo vse zmožnosti pare, nekaj podobnega elektriki, če hočete, kar nam bo omogočilo, da bomo preleteli kontinente in oceane v nekaj dneh, in da bomo leteli nad zemljo z večjo hitrostjo. Pare imamo dovolj! Poiščite elektriko ali nek nov motor, ki nas bo hitreje nosil.

Koliko je človek bolj srečen zaradi hitrejšega gibanja? Koliko bi bil višje v duhovnem razvoju, če bi lahko v enem dnevu naredil tisto, za kar je prej potreboval eno leto? Višje in višje hitrosti, večje in večje ladje in tako ljudje gredo naprej v neki brezkončni vrsti. Nedavno tega so se v pariškem časopisu hvalili, da se bo nek nov človek pojavil na neki novi zemlji, kjer upajo, da bo začel proizvajati hrano s kemičnimi procesi namesto s poljedelstvom. To norenje je že vnaprej obsojeno na propad. To nenehno iskanje zadovoljive v nenehnem povečevanje aktivnosti sploh nima konca: zmeraj več in več zbirate, zmeraj več in več dobite, obenem pa ste zmeraj bolj utrujeni, zasičeni in nezadovoljni, ker v ničemer od vsega tega ni odstrtega Boga. Človekova duša, identična z "Jazom" v *naravi*, je vedno utrujena, vse dokler ne najde svoj dom v Njemu. Zaradi tega vzdolž te posebne smeri *karme* ne more biti prejeta nobena končna zadovoljitev. Človek se celo življenje muči z bogastvom, pa kljub temu ni zadovoljen, in na sredi vseh teh svojih po-

sesti, še vedno po nečem hrepeni. Manu je rekel, da lahko na enak način gasimo ogenj z maslom kot gasimo željo s predmeti želje.

Tako zadovoljevanje se konča v izmučenosti, zasičenosti, "Jaz" pa, ki je večji kot vsi predmeti želja, bo spodbujal dušo, da še naprej išče neko globljo zadovoljitev.

Po določenem času človek na *poti karme* to le spozna. Spozna, da je utrujen in nezadovoljen. Spozna, da več kot je dosegel tem več vzrokov za nezadovoljstvo je zbral okoli sebe, da je dosegel le globoko in grenko razočaranje. Temu sledi reakcija. Spoznal je, da tu ni zadovoljstva ne zadovoljitve in pravi: pustite me, da odletim s tega sveta, pustite mi, da se odrečem vsem ciljem in občutkom, ker tu, na *poti karme* ni ne miru ne zadovoljstva.

Zaradi skrajne zagrenjenosti se bo človek čez nekaj časa odmaknil od vseh ciljev svojih občutkov in poiskal mir v samoti in strogo odmaknjenem življenju. Vendar bo na svoje veliko razočaranje, na svojo veliko žalost spoznal, da želje ni moč zadušiti s tem, da pred njo zbeži. Čuti, da ga želja preganja celo v samoti. Podobe čutnih predmetov ga preganjajo celo v votlini njegovega puščavništva; človek razmišlja o teh podobah. Čeprav se telo vzdržuje, pa je človek vseeno plen želja. Še naprej ga razdvajajo strasti njegove nižje narave, kajti želja ne ugasne z zunanjim odpovedovanjem predmetom želje. Njene klice so globlje v človeški naravi, zato je potrebno še naprej stopati po *poti karme*, če želimo, da želje izginejo.

Takrat, v tišini neaktivnosti, zasliši Gospodov glas, ki mu govori, da se je preveč obremenil. Skozi tišino prihaja glas in govori besede večne modrosti. "Človek se ne osvobodi akcije z odsotnostjo aktivnosti, z odpovedjo aktivnosti ne raste k popolnosti." Po tej *poti* se ne stopa z zunanjo neaktivnostjo, ampak z osvoboditvijo od vseh želja. Svoboda akcije se ne doseže s telesno vzdržnostjo. Po *poti akcije* se mora stopati, dokler se duša ne osvobodi. Svoboda se doseže z globljim učenjem in ne s telesnim umikom v samoto. To lekcijo iz božanskega izvira se spoznava z dolžnostjo človeka, ki živi v svetu. Spoznava, da mora delovati, delati, a da mora spremeniti vzgib. Po *poti*

akcije mora stopati z vzgibom, ki je nov in božanski po svojem značaju. Tisti Glas, Veliki Učitelj, ponovno položi svoje besede v dušo utrujenega in izčrpanega iskalca svobode: “Tako kot neumni deluje z vezanostjo na akcijo, O Bharata, tako modri deluje brez vezanosti, brez želje po podpori.”

Nastopila je neka resnična sprememba: to ni več bežanje v zunanjo neaktivnost, opustitev mesta, ki mu ga je *karma* določila v svetu. To ni več opustitev dolžnosti do svoje družine ali svojega naroda, ampak vnašanje novega duha v te dolžnosti, nadaljevanje svoje akcije z novim navdihom. Njegovo mesto je lahko mesto človeka, katerega dolžnost je, da kopiči bogastvo. Pustite ga, da ga kopiči, vendar pa naj ga v nasprotju z neumnežem, ki kopiči bogastvo zaradi tega, da bi užival sadove, deloval brez ljubezni, brez privrženosti, bogastvo teče v njegove roke, naj ga vzame kot oskrbnik, kot služitelj celemu svetu, ne pa kot posestnik tega bogastva. On deluje za dobrobit človeštva in ne zaradi pohlepa po akciji. Takšen človek bo usmeril svoje bogastvo v nove smeri aktivnega dela za ljudi. On bo načrtoval veličastne programe, on bo mislil, delal in se mučil za dobro človeka. Kakor drugi delajo in se mučijo za dobro lastne osebe in svojih družin, bo on delal za druge in tako izrabil svoje moči za dobrobit človeštva.

Pri tem ga napada prefinjena skušnjava. Tudi to delo za obstoj človeštva lahko ima nek oseben cilj, lahko izvira iz subtilne klice akcije, pa kljub temu išče nek rezultat. Za nekega človeka, ki načrtuje velike programe za človeštvo, je vsekakor pomembno vprašanje, ali bodo ti programi uspešni. Uspehi so potrebni, vendar pa je lahko v tej njegovi težnji po uspehu tudi njegovo zadovoljstvo ob sadovih njegovega dela. Lahko si želi ljubezni in hvaležnosti svojih bližnjih, njihovega odobravanja. S tem se spet lahko povrnejo njegovi osebni vzgibi in človek pri svojem delu spet postane oseben. To pa ne sme biti. Če se v njegovo delo prikrade kakšen oseben vzgib, potem se veže na delovanje, ovira ga želeni rezultat.

Takrat ga zopet pouči Gospod, ki ga je že prej podučil, isti božanski Učitelj, ki mu je dal vedeti, da svoboda, oziroma osvoboditev od zunanjih aktivnosti ni obenem tudi osvoboditev od delovanja, ampak da mora moder človek

delovati zaradi služenja človeštvu. Sedaj mu daje globlji nauk. Vodi ga korak naprej po *poti*. To pa je veliki nauk odrekanja vsakemu sadu svojega delovanja, v veselju in ljubezni zasnovano predajanje vsakega vzgiba, ki ima svoj koren v osebnem "jaz." Nauk prihaja z naslednjimi Gospodovimi besedami: "Tvoje delo je le delovanje, ne pa sadovi tvojega delovanja, - pa četudi so sadovi ljubezen in hvaležnost, ki prinašata veselje nižjemu človeku." Vedno le delovanje - nikoli sadovi delovanja, ti se ne smejo mešati z vzgibom. In Učitelj nadaljuje: "Ne dovoli, da bi bil vzgib tvojega delovanja sad, in ne dovoli, da bi bil predan nedelu!"

Popolno odrekanje! Nikoli več spodbujen z osebno željo po uživanju sadov svojega dela, nikoli več z željo po uživanju sadov svojega dela na oni strani smrti, nikoli več, v svoji višji želji, žeti ljubezen in hvaležnost svojih bližnjih. Ampak odrekanje vsem željam, izvrševanje akcij ne glede na sad. Naj pride uspeh! Le-ta snovalca tega uspeha ne pretrese! Naj pride neuspeh! Kaj zato, on je naredil, kar je moral - za rezultat naj ga ne skrbi! Uravnovešen, enako, pri uspehu kot neuspehu. Ravnovesje se imenuje *joga*. Uspeh je enak neuspehu, ugodje kot bolečina, čast kot posmeh, ljubezen kot sovraštvo. Nikakršen povod, ki je povezan z nižjim jazom - se ne meša z delovanjem. Delovanje je Gospodovo delo in ne glede na rezultat je pri Gospodu dobro zapisano. Načrt in program za dobrobit človeka sta tudi tvoj program - propada. V redu. Načrt in program za dobrobit človeka in tvoj program je uspešen. Spet vse v redu. Uspeh ni cilj - neuspeh ni bil cilj. Edini cilj je bil izpolnitev dolžnosti. Kakršenkoli je bil sad delovanja, človek vedno ostane nedotaknjen in neoviran. Delovanje je njegova dolžnost. To je pravo in resnično stopanje po *poti karme* - ne iskati delovanja, če ga ni tu, ne zavračati delovanja, če je ono tu. Vedno pripravljen na delo, če je delo dolžnost - vedno veselo neaktiven, če trenutno v dolžnosti ni nobenega dela.

Človek, ki na ta način stopa, po *poti karme*, lahko živi v palači, se lahko hrani z najboljšimi in najbolj hranljivimi jedmi - okoli njega lahko ležijo predmeti, ki zadovoljujejo njegova čutila - vendar on ostaja izven vseh vplivov - naraven, nedotaknjen. Naj pridejo, naj gredo, občutki se gibljejo med

predmeti občutkov - "Jaz" ostaja nedotaknjen, neoviran. Ne dajejo mu nobene zadovoljitve, ne spodbujajo nikakršnega zavračanja. Ne zavrača predmetov, če so tu, a si jih ne želi, če jih ni. Iz palače gre v kolibo, namesto bogatih oblačil nosi krpe, namesto slastne in dišeče hrane živi od odpadkov, ki mu jih dajo siromaki - a kaj ga briga. Ne želi si več tistega, kar je prešlo, ker je to zavrnil, ko je bilo še tu. On je srečen, tako v palači kot v kolibi. Ne privlači ga, ne odbija. Zanj so to le zunanje energije *narave*, prehodne utvare materije. Kaj so one njemu, ki je dosegel odpoved in se ne briga več za sad, ampak le za izpolnitev dolžnosti. Vzvišeno življenje, plemenito življenje, živeti obkrožen z vsemi predmeti, a biti neodvisen od vseh in vsega - gibati se skozi bogastvo ali siromaštvo, skozi užitke ali trpljenja, skozi časti in sramote, z enakim zadovoljstvom, enako vedrino, enakim mirom. Kako visoko se je vzdignil takšen človek, ki stopa po tej težki *poti karme*, ki je sedaj postala *pot karma-joge*. On se približuje obdobju *joge*, kjer se vse poti stekajo v eno in kjer se bo Vsemogočni razkril človeku, ki se je osvobodil utvare materije. Izven tega življenja - življenja, ki ne zahteva nič, nič ne išče, iz tega življenja, ki nič ne zavrača - iz tega življenja se rojeva modrost. Kako lahko ostanejo oči brez ločevanja, tistega, ki se je naučil ločevati med zunanjim delovanjem in seboj z odrekanjem željam, ko je izpolnjeval delovanje. Takšen človek postane moder z intelektualnim študijem in kontemplacijo. Obstaja pa tudi druga *pot* - *pot bhakti* - vendar pa se mora ta spojiti z drugima dvema, ko se potovanje približuje koncu.

Takrat se pridobi pogled Vsemogočnega. Oči, očiščene vseh želja, ga zaznajo pod tančicami materije. Srce, ki se je očistilo vseh želja, vidi globoko v sebi edini "Jaz" vsega. Tedaj, s tem pogledom Vsemogočnega, s tem pogledom večne lepote, pride zadnji dotik *karma-joge*, pride zadnji korak na *karmični poti*, in to je nauk žrtvovanja. Ta prihaja od istega Učitelja in se izliva iz istih božanskih ustnic. Duši, ki se je prečistila, ki se je naučila lekcije o delovanju kot dolžnosti, lekcijo odpovedovanja sadovom, a delovanja po zakonu, je podan zadnji nauk: "Svet je vezan na vsako delovanje, če ni izpolnjeno z žrtvovanjem za cilj." Vsako delovanje se mora sedaj izpolniti,

ne samo brez želje glede na sad, ampak tudi z žrtvovanjem Vsemogočnemu. Človek mora postati božji sodelavec - sodelavec samega božanstva. Nekoč je deloval iz želje po sadu, potem se je naučil, da to izpolnjuje zaradi človeštva, nato, da deluje zato, ker se je naučil, da je njegova dolžnost, da se odpove vsakemu rezultatu za sebe in sprejeti vse. Končno pa se nauči izpolnjevati delo z žrtvovanjem kot ciljem, to je, cilj njegovega delovanja je postalo žrtvovanje, vsako delovanje pa je postalo dejanje oboževanja, vsako delovanje je dejanje izkazovanja spoštovanja Vsemogočnemu. Takrat na *poti karme* izkusi Gospodovo ljubezen. Takrat se začne vanj pretakati božanska blaženost. Uči se odpovedi in biti brez vezi z nižjimi in višjimi izlivi ter čuti, da je eno z Vsemogočnim. Najgloblje veselje prepaja celotno njegovo naravo. Zaključí se delo žrtvovanja, veselje žrtvovanega je njegovo. On sodeluje v življenju Išvare, on je kanal za Gospodovo delo, njegovo delo se izpolnjuje kot žrtev Gospodu. On, edini delavec, edina žrtev. On darovalec, on jemalec sadu in radosti, v celoti vezan na Gospoda. Ko je zaključena popolna žrtev, ko življenje vedno daje, a ne jemlje od nikogar, razen od Boga, ko skozenj teče svetloba, ko ne zahteva nič zase, ko sonce sveti na skrajne meje sveta in se ne briga za svoj sij in ne zahteva nič, razen tega, da pripada Gospodu, tedaj *pot karme* preide v *najvišji mir*. Takrat je človek našel svoj cilj in postal eno s svojim Božanstvom.

Zaključimo lahko z naukom in obljubo, samega božanskega Učitelja, katerega napotke smo težili razumeti in uporabiti v našem življenju, nauke in obljube, utelešene v močnih besedah: "Disciplinirani "jaz," ki se giblje med težnjo po cilju in težnjo, da bi se osvobodil privlačnosti in odbojnosti, ki ju upravlja "Jaz" odhaja v Mir. To je stanje Brahmana, o Sin Pritkov. Ko to enkrat dosežeš, ne boš več zmeden. Tisti, četudi v času smrti, ki je to pridobil in se pripravil, ta gre v Nirvano Brahmana."

Pot modrosti - Dnyana Marga

Včeraj smo obravnavali *pot*, na kateri lahko iščemo Božanstvo s pomočjo delovanja. Preučevali smo *pot*, po kateri morajo iti mnogi v človeštvu. Ob tem smo se naučili, kako lahko človek postopno raste od vezanosti do nevezanosti, kako lahko prakticira odrekanje in kako lahko končno z žrtvovanjem doseže združitev z Vsemogočnim. Danes pa moramo preučiti drugo od treh velikih *poti*, ki vodijo k Božanstvu, *pot*, po kateri hodi manjši del ljudi, *pot*, ki ne odgovarja večini človeštva, *pot*, na kateri pretijo posebne nevarnosti, še posebej neukim, tistim, ki predhodno niso izvršili vse potrebne naloge čiščenja. Niti na *poti karme* niti na *poti bhakti* ne obstaja ta nevarnost nesporazuma, možnost zmede, možnost, da človek povsem zaide, če ni prej izvršil priprave za višje faze na *poti dynana*. To moramo preučiti že v njenih začetnih fazah in vse tja do zadnje stopnje razvoja. Spoznati moramo njeno pot od posvetnega življenja do cilja, Vsemogočnega. Preučili bomo fazo za fazo, da bi se izognili napačnemu razumevanju, da se ne bi ujeli v pasti, ki čakajo na neprevidne romarje. Rekla sem, da je pristop k tej *poti* mogoč samo nekaterim. *Pot*, ki se začne v čistem intelektu, čeprav v svojih naslednjih fazah preseže čisti intelekt, vključuje razvoj širokega, velikega, prodornega in visokega intelekta. Občutki morajo biti podjarmljeni,

duh kulturen in kultiviran ter brez zahtev, da bi se z vadbo te kulture dobilo kaj drugega razen čistega užitka čiste modrosti. Duh ne sme biti žrtev želje po čemerkoli, kar bi lahko prišlo kot rezultat znanja povezanega z zadovoljevanjem nižje človekove narave. Že včeraj smo spoznali, da je intelekt pogosto izrabljen, zato, da služi zadovoljitvi čutil. Znanje se pogosto uporabi z namenom, da bi se povečala akumulacija materialnih predmetov in s tem povečalo udobje fizičnega sveta. Človek, ki se pripravlja, da bo šel po *poti modrosti*, je moral že davno prerasti nižje želje, se je moral že davno odvrniti od odvisnosti od lastnih čutil, in mora najti svojo nagrado v znanju in potem v modrosti, ki je sama po sebi vse-zadovoljujoča in ne potrebuje nikarkršnih posebnih prednosti, ki bi bile privlačne za notranjega človeka. *Tamas* mora biti popolnoma podjarmljen. Ne sme več vplivati na njegovo naravo. *Rajas* se mora odvrniti od vseh akcij, ki težijo k materialnim ciljem, in biti usmerjen k pridobivanju znanja. Vse njegove energije morajo biti koncentrirane na akumulacijo znanja preden se sploh lahko približa pravi modrosti. V prvih fazah *poti* se znanje išče po lastni volji.

Na prste ene roke lahko preštejete duše, ki so stopile na to *pot*, rojene s težnjo, izvirajočo iz Ega, da bodo iskale znanje, ne da bi karkoli zahtevale, razen užitka odkritja, razen veselja širokega intelekta, ki se zaveda duhovne rasti. Taki ljudje so razpršeni po vsem svetu, čeprav jih je malo. Ne brigajo se za slavo ali dober glas, za bogastvo, ne iščejo priznanje svojih tovarišev ali zadovoljevanja svoje nižje narave. Oni so predani pristaši znanja zaradi veselja, ki jim ga nudi znanje. Nagrado najdejo v svojem delu in področju.

S strastjo iščejo znanje vse do smrti. Hrepenijo po spoznavanju narave vesolja, človeka, da bi se poglobili v višine in globine obstoja, da bi odvozlali vse skrivnosti *narave*, da bi asimilirali vse znanje, ki ga lahko nudi zunanji svet. Znanje - kakor sem rekla - ni modrost. Znanje leži v preučevanju dejstev, pojavov, v zbiranju teh raziskovanj in njihovem urejanju ter odkrivanju njihovih medsebojnih odnosov in iskanju principa, na katerem vse to temelji, principa, ki lahko poveže, klasificira in koordinira te ločeno obravnavane pojave in jih spoji v neko hipotezo, ki jih medsebojno uskladi in

nato razloži. Tak študent uporablja hipotezo, ki temelji na opazovanju in logičnem sklepanju o rezultatih opazovanja. To hipotezo nato primerja s pojavi zunanjega sveta, poišče eksperimente, da te pojave preveri, in išče vse mogoče metode, z katerimi bi se potrdila točnost ali netočnost eksperimentov. Potem, ko je zaključil svoje preizkuse, lahko reče: "Jaz sem eksperimentiral in odkril nespremenljiv rezultat, ki sem ga predvideval s hipotezo." Takrat se ta rezultat prepozna kot naravni *zakon*, na katerem lahko ljudje z gotovostjo gradijo. Človek znanosti bo gradil na ta način, ustvarjal čudovita dela, skrbno motreč bo opazoval z brezmejno strpnostjo in pri tem kazal "vzvišeno potrpežljivost raziskovalca" ter dan za dnem, mesec za mesecem, leto za leto postavljajl *naravi* vprašanja, vse dokler se njen odgovor ne ponavlja z nespremenljivo istovetnostjo, tako da lahko gradi na pečini resnice, na kateri znanost trdno stoji in napreduje do novih odkritij. Če želite razumeti, na kakšen način je nastala znanost, potem vzemite primer Charlesa Darwina, velikega angleškega naravoslovca, katerega čudežni eksperimenti so sprožili občudovanje njegove generacije in vseh, ki so sledile. Občudovali bi ga lahko pri kultiviranju določenih rastlin, menjavanju zemlje, regulaciji svetlobe, opazovanjem pogojev, ki jo obkrožajo, spreminjanjem pogojev na vse mogoče načine z beleženjem rezultatov vseh variacij in nato opazovanja, ki se je ponavljajo več kot stokrat. Samo, da se ne bi prikradla kakšna netočnost, da se ne bi ustvaril noben prezgodnji zaključek, da se ne bi noben delni pogled vzel kot celota, da se ne bi iz delnih rezultatov zgradile splošne ugotovitve, da se ne bi privlekla nikakršna zabloda v raziskovanje vzročnosti in da ne bi pogost uspeh pojava, postal problematičen in bi raziskovalca zapeljal na napačno stališče. Ta pristop je vreden občudovanja zaradi svoje pobožnosti v odnosu do resnice, v svoji iskrenosti, ki vključuje neskončno delo preden se nekaj dokončno potrdi. Vse to je resnično oboževanje Boga, Boga resnice, katerega roka, se kaže v zakonih fizičnega sveta. Ta prava potrpežljivost je dokaz za resnično in ne-potvorjeno željo po znanju, ki navdihuje človeka. Takšnemu delavcu nič v *naravi* ni ne veliko ne malo. Vsak problem opazuje s potrpežljivo natančnostjo, pa

najsi bo to potovanje sonca ali gibanje malih mikroskopskih bitij v kaplji vode. Kdo lahko reče, kje je skrito znanje, kje prsti *narave* kažejo na novo odkritje? Neko mikroskopsko gibanje je lahko znak za *božansko delo v naravi*, ali pa gibanje nekega kometa v svoji orbiti, ko hiti skozi prostor in se potopi v neskončne globine. Nič ni ne veliko ne malo. Vse je manifestacija narave in lahko skriva skrivnost dela. Človek se uči, ko preučuje, da *narava* deluje skrbno, prefinjeno in delikatno, z geometrijsko natančnostjo in preciznostjo gradi oblike pri ustvarjanju školjke nekega nevidnega *diatoma*, enako kot takrat, ko ustvarja nek sončni sistem planetov, ki krožijo okoli svojega centralnega sonca. To stališče *narave* - da je v *naravi* vse vredno enakega opazovanja - prepleteno z resničnim življenjem, to je, vpleteno v resnično življenje človeka, ki sebe predaja znanju in sledi *naravi* vse do njenih najbolj temnih koticov. Ali želite, da vam povem neko čudno povest, ki prikazuje to resnico na zelo prepričljiv način, s prikladno podobo, ki resnično izraža to tako dobro kot nič drugega, kar sem do sedaj prebrala, ta značaj raziskovalca, oziroma iskalca znanja, ki zaznamuje različne faze te *poti*?

Veliki ruski prozni pisatelj, ki ga je marsikdo med vami tudi prebiral, po imenu Turgenjev, ponuja naslednjo sliko ali povest, da bi ilustriral način s katerim ustvarja *narava*, celo s svojimi najbolj drobnimi produkti, enako kot s svojimi največjimi in ogromnimi stvaritvami. Pravi, da je hodil po nekem ogromnem, v pečino vklesanem templju, katerega meje niso bile vidne in so se izgubljale v mraku. Tako ogromnem, da se je zdelo, da ga omejuje le mrak, spodaj in zgoraj pa je bila le skala. Živa pečina je zgradila svoje stebre in oboke gigantske strehe. Medtem, ko je hodil po tem čudežno lepem templju, je videl, neko sedečo, močno boginjo, gigantske figure, veličastne oblike, njeno lice pa je odsevalo božansko moč, ljubezen in intelekt. V tej herojski figuri sta bili inkarnirani moč in modrost. Osamljena, v sredini tega neizmernegega templja, je bila zaposlena z oblikovanjem neke stvaritve, v najbolj intenzivni kontemplaciji. Njene močne obrvi so se v napeti pozornosti sklanjale nad njeno delo. Vse njene misli so bile predane temu

delu. Okoli nje je vladala tišina, tišina na vseh straneh. Pisatelj se je v strahu približeval z mislijo: boginja gotovo oblikuje možgane nekega vsemogočnega heroja ali prodornega misleca. Prav gotovo je neki veliki iz človeštva prevzel vso njeno pozornost, da so bile vse njene moči zaposlene s tem giantskim delom. V strahospoštovanju se ji je približal in jo vprašal, kaj dela. Vzdignila je svoje oči in z globokim, mehkim in blagim glasom rekla, da je odmeval prostor okoli nje: "Jaz oblikujem zadnjo nogo neke bolhe."

Tako pravi povest. Pomen je dovolj jasen. V njej je naslikan duh vernih pristašev, ki se s tem učijo, da je tudi za boginjo vse vredno popolnosti. Tudi tisti najmanjši kot največji, najbolj drobni kot najmogočnejši imajo v sebi duh *narave*. Študenti pa naj raziskujejo skrivnosti *narave* s spoštovanja polnim duhom in tako povečujejo znanje ter gradijo znanost. Mikroskop odpira neskončno drobni svet, teleskop pa razkriva svet razsežnosti. Gor in dol, v vse smeri prostora, se širijo nova polja za vedno nova odkritja. Novo znanje poziva in vabi študenta: preučevati je treba svet za svetom v našem sončnem sistemu. Osvojiti je potrebno svet za svetom. Recimo, da je nek človek tako opremljen, da lahko preučuje vse regije sončnega prostora in ga ne omejujejo nobene meje fizičnega obstoja. Naj človek, ki išče znanje, preide iz fizičnega na astralni svet - danes neviden fizičnim očem. Tam lahko dobi znanje o velikem številu predmetov, veliki raznolikosti pojavov in novih možnostih. Kot intelekt lahko razvije nove možnosti, nove globine tistega, kar se pojavi pred začudenimi očmi. On osvaja *astral*. Pred njim se razkrivajo drugi svetovi. Svet intelekta. Nove neskončne in raznolike izkušnje, ki jih je potrebno doseči. Recimo, da je naš raziskovalec osvojil fizične, astralne in mentalne ravni. Osvojil je le tri svetove, ostalo vesolje se širi okoli njega, nepoznano, neraziskano. Recimo, da osvaja planet za planetom, dokler mu ni znan vsak, s celotnim poljem pojavov, tako kot je nam znano naše mesto. Predstavljajte si, da on, potem ko je osvojil ta sončni sistem, nadaljuje z osvajanjem drugih sistemov skozi celotno neskončnost prostora. Kje bo znanje našlo svoj konec? Kdaj bo intelekt priznal svojo izčrpanost? Znanje na znanje, svet za svetom, sistem za sistemom, pa vendar

se okoli njega še vedno na vse strani širi nepoznano, še vedno mu neraziskani mahajo iz skrivnostnih oddaljenosti. Težnja po znanju spodbuja utrujeno dušo, ki se počasi premika. Obstaja povest o stebru ognja, s katerim se *Mahadeva* širi navzgor in navzdol, izgubljen v neskončnosti prostora. *Brahma* se je povzpел za tisoč let in videl, da se prostor še vedno širi nad njim. *Vishnu* se je spustil navzdol za tisoč let, a ogenj se je še vedno širil pod njim. To je slika *neskončnega božanskega bitja*, ki se manifestira v vseh svetovih in v vseh svetovih se pokaže le del Njegovih zmožnosti. Ne obstaja nikakršna meja za *Apara Vidyo*, za poznavanje pojavov, ne obstaja zaključek iskanja. Krila duše se povešajo v nenehni globini prostora, utrujeni duh poražen pada, z izjalovljenimi načrti, da bi dokončal svoje znanje.

Vendar pa je med iskanjem znanja, v času zbiranja opazovanj, "Jaz" govoril človekovemu srcu, mu šepetal, da, je On skrit pod tančico *maye*, da so vsi predmeti le iluzorni, in da je več in neskončen samo On. Da ni potrebno doseči vsega znanja, preden se doseže prava modrost, da ni potrebno prodreti v celotno veselje, da bi se spoznal "Jaz," skrit pod tančico utvar. Korak, ki vodi do znanja in modrosti, se lahko opravi na katerikoli točki iskanja, ker je "Jaz" povsod prisoten. Človek le bežno zaznava enega med mnogimi. Že bežno zaznava "Jaz" pod tančicami, ki ga skrivajo pred očmi ljudi, utrujenimi od neskončnega iskanja, zaradi ciljev, ki si sledijo drug za drugim. Utrujeni od *poti*, ki nima cilja, zato ker je za intelekt opazovanje pojavov brezkončno. Človek, na začetku le bežno, a pozneje vse bolj jasno, vidi, spozna, da mora opustiti cilje in namere, opustiti opazovanje, zapustiti zunanji svet. Mora se obrniti vase in ne navzven. Spozna, da mora gledati v središče kroga in ne na njegov obod. Nikjer na površini, pa čeprav preiskuje veselje, ne bo našel "Jaz." Če bo pogledal navznoter, pa bo tam manifestiran "Jaz." Takrat se v človeku počasi in postopno ta "Jaz" prebudi, se vse bolj postavlja na trdne temelje, vse bolj razloči v metežu pojavov, postaja vse bolj občuten - vse bolj se ga občuti - to pa se imenuje *viveka*, diskriminacija - diskriminacija večnega od prehodnega, diskriminacija "jaz" v ciljnih enega, skritega v mnogih diskriminacijah, resničnega in pravega zaključka svojega

iskanja, neskončnega, večnega *Sat*. On začenja ločevati (diskriminirati) med prividnim in dejanskim, med iluzornim in realnim, med pravim in nepravim. Ta značaj diskriminacije je prvi korak do čistega znanja in prave modrosti. Človek loči večno od prehodnega in njegova noga stopi na višjo stopnico *poti*. Rezultat razvoja diskriminacije je občutek *vairagya*, zgražanje nad in ne-sprejemanje zunanjih pojavov, želja, da bi pred njimi pobegnil, težnja, da bi se umaknil pred pogledi ljudi, nekam v tišino, v samoto, proč od družine, vsaj nekam v *naravo*. Vendar pa se tudi tam občuti pojave, "Jaz" pa je še vedno skrit pod utvaro. Človeka prevara lep privid. Kakor neumnega otroka, ga mami misel, da je igračka, s katero se igra neko živo bitje. Da ima lutka življenje in da lahko odgovarja na njegove besede. Da lahko doseže izkušnjo, tako kot jo lahko on. On se skoraj jezi na zunanji svet, ki ga je tako dolgo vezal z nitmi, ki so se zdele kot železni okovi, v resnici pa so le pajkove niti iz varljivega sijaja in neresničnosti. Ob tem zavračanju, ki je sledilo razjasnitvi pogleda, ki mu ga je prinesla prava in resnična diskriminacija, ga hrabri znanje, da je napredek za njega mogoč in da obstoji šest mentalnih atributov, ki jih mora doseči vsaj do neke mere, preden lahko resnično in dejansko spozna "Jaz," izpod tančic, ki ga zastirajo. Najhujši sovražnik človeka je on sam, njegova najnižja narava, ki odgovarja fizičnim in astralnim svetovom. Človek se mora učiti hladnega miru, vse dokler ne razvije določenih moči, brez katerih ne more preiti nadaljnjih faz *poti*, čeprav se o njih lahko razpravlja z intelektom. Doseči mora kontrolo duha, kontrolo telesa, tako da niti telo niti duh nimata niti najmanjše moči, da bi ga ovirala, tako da se ne bosta nikoli premaknila, kot le v odgovor na zunanje impulze. Razviti mora širok pogled, ki vse razume in vse prenese, ki uresničuje en sam cilj z različnimi metodami, en cilj, ki ga lahko išče na različne načine. Razviti mora vzdržljivost, brez katere bo iskanje "Jaza" zgrešilo cilj - in to tisto vzdržljivost, ki krepi dušo. Niti ena slaba duša ne bo našla "Jaz" po poti modrosti. Razviti mora zaupanje v lastno božanstvo in vedeti, da mu je ravno zato dostopno vse. Razviti mora tisto ravnovesje,

ki ga nič ne more zmotiti, kajti "Jaz" ne more postati viden, če ni ravnovesja, kar preprečuje jasnost in čistost pogleda.

Potem, ko je razvil te značilnosti, je pripravljen, da vstopi na *pot*, ki vodi do osvoboditve, pripravljen, da kot kandidat stoji pred vrati, ki bodo, ko se bodo odprla, podarila njegovemu koraku *pot čiste modrosti*, za katero se je pripravljajl preko vseh svojih preteklih izkušenj, s čistostjo svojega intelekta, z ostrino svojega razuma, ki ga je izostril v svojem boju in doseganju vseh tistih značilnosti, s katerimi je okronal svoje intelektualno življenje. Takrat - in ne prej - pravimo, da je on *Adhikari*, človek, ki je pripravljen za končni pouk modrosti, ki se nanaša na "Jaz."

Kaj je modrost? Modrost je neposredno znanje o "Jaz," znanje o "*enem*," *neskončnem*, *večnem*. To je zaznavanje *tistega* povsod, njegovo razpoznavanje pod vsako tančico, identificiranje nekega "Jaz," kjerkoli se pojavi.

A On je povsod. Modrost je definiral sam Šri Krišna ki je preučil *pot modrosti* in *pot delovanja* ter njune prednosti in vse to strnil v enem samem izreku, ko je razložil, kaj razumemo pod besedo *dynana*. On pravi: "Jaz, o Gudakeši, jaz sem "Jaz," ki sedim v srcu vseh bitij. Jaz sem začetek, sredina in tudi konec vseh stvari." Pozneje je do podrobnosti razložil kaj je *modrost*. Ponižnost, skromnost, neškodljivost, oproščanje, pravičnost in poštenje, služenje učitelju, čistost, trdnost, samokontrola, ravnodušnost do predmetov in ciljev občutkov in čutil, odsotnost vsakega egoizma, vpogled v trpljenje in zlo rojevanja, smrti, starosti in boleznih, ne-privrženost, odsotnost istovetenja s sinom, ženo ali domom, z želenimi in nezaželenimi dogajanjmi, neustrašna predanost *Meni* brez vezi z nekom drugim, obiskovanje prepovedanih krajev, odsotnost užitka v družbi moških, konstantnost v *Adhyatma* modrosti, razumevanje cilja prave modrosti. To je modrost - vse nasprotno temu je neznanje. Ono - *svetloba* vseh svetlob je kot mrak, modrost, cilj vseh modrosti, konec vseh modrosti, ki počiva v srcu vsakega. To je modrost iz ust Gospoda modrosti; in ko On govori o človeku, govori o ne-nemnem in neprestanem izvajanju te modrosti. On citira *Adhikari* in defi-

nira modrost kot znanje o izvorni naravi *Brahmana*. Modrost ni nič manj od tega. Vse, razen tega, je neznanje. Znanje je neznanje, če pozna le zunanje učinke. Znanost je neznanje, če se nanaša le na *mayo* in pojave. Modrost je ustoličena le v znanju o "Jaz," v njegovi izvorni *naravi* - v njegovi vseprežemajoči identičnosti. Sledimo, kakorkoli siromašno in bedno, abecedi tega znanja o "Jazu," ki je *modrost*. "Jaz" je Eno; raznolikost zunanjega vesolja, igra iluzij, tančica *maya*, ki nas samo slepi kot enotnost. Je edini obstoj, edino življenje, edini Gospod celotnega vesolja, izven katerega ne obstaja ničesar. On je "Jaz" brez delovanja. Delovanje je *prakriti*, tančica, s katero se ovije "Jaz" - *gune*. Raznolikost in delovanje sta zunanja privida v *naravi*, vidni pojavi te *enotnosti*. Sprememba ene stvari v drugo, rojstvo, zrelost in smrt, kolo neprestanih sprememb živih ciljev, živih predmetov - igra *gun*, ki se gibljejo, medtem ko "Jaz" ostaja nespremenjen. To je Gospod, ki ga obkroža njegova *maya*, Višnu s svojo Zila, izbruh vesolja. Vse to je misel Vsemogočnega. Oblike so spremenljive in zato iluzorne. Življenje je On sam in On je vse. Pravijo, da kdor vidi, da *prakriti* deluje in da je "Jaz" brez delovanja, ta vidi! To je delo izven diskriminacije, jasna vizija razlike med "Jaz" in tančicami *narave*, ki ga prikrivajo in zakrivajo. "Jaz" je neaktiven. Njegovo navidezno gibanje pripada zunanji *naravi*. Jaz je povsod, posedujoč v vsem in povsod in izven vsega. Ponovno se nam približajo besede modrosti: "Povsod vidim istega Išvaro, povsod bivajočega." To je težka lekcija. Bivati tako v najnižjem kot najvišjem kot največjem, tako v atomu praha kot v osrednjem soncu vesolja. V vsem tem je ogabni in nizki "jaz" razsipneža in razuzdanca, kot tudi "Jaz" svetnika.

Kakšna je ta lekcija, ki nas je uči Gospod? Kakšen je pomen teh besed? To pomeni, da je Išvara isti v vsem, kajti celotno vesolje je njegova manifestacija. On pravi: "Jaz sem igra prevar in lepota bleščočih stvari, "Jaz." Ali lahko ujamete namig te lekcije? Ali lahko razumete, kaj to pomeni za vesolje? To vključuje potrebo vsake izkušnje po izpopolnjevanju modrosti. Če lahko vidite "Jaz" v lepem, plemenitem, vzvišenem, potem ga lahko vidite tudi v skromnem, nizkem in odvrtnem stanju. Človek, ki lahko to in tako gleda

- nič ni ogabno in nič lepo - vidi, da so to le deli Njega, ki so potrebni za sedanjo evolucijo. Vse ima svoje lastno mesto, vse svoj lasten položaj, vse igra svojo vlogo in zbira izkušnje. On je neskončen in neskončne morajo biti tudi raznolikosti, ki so Njegovi fragmenti. Vi vidite diferenciacije in zato vidite nepopolnosti. Vidite nek fragment in ne celote, katere del je. To je tako kot če bi vzeli stekano preprogo in pogledali na plat, kjer se končujejo niti, ne bi pa videli vzorca, ne bi videli gornje strani, kjer ni ne črnih ne barvnih niti, kjer je vse na svojem pravem mestu. Ta edini "Jaz" je v vsakem od nas, in nihče ni izven Njegovega življenja. Niti en delec ni izključen iz celote. Naše kratkovidne oči vidijo samo nepopolnost. One ne vidijo "Jaz," kako deluje v smeri izpopolnjevanja. Vse se odvija proti popolni *naravi* in tudi tisto najbolj grdo je na poti k božanski lepoti, tudi tisto najbolj omejeno je na poti k božanski inteligenci. In, ko boste videli Njega v vseh stvareh enako, takrat boste imeli resnično diskriminacijo. Takrat bo "Jaz" sijal nezastrito.

Druge lekcije se moramo šele naučiti. Vse, kar obstaja in privlači, vse, kar ima v sebi nekaj elementov privlačnosti, ima to le zaradi "Jaz-a." Če bi bilo mogoče, da "Jaz" ne bi bil tam, potem bi izginila kakršnakoli privlačnost. Spomnite se kako je Maitreya prosila svojega soproga, da bi jo naučil lekcije o nesmrtnosti, on pa je odgovoril: "Glejte, mož ni drag samo zato, ker je mož, ampak je mož drag, ker je v njemu "Jaz" (Bog). In tudi žena ni draga samo zato, ker je žena, ampak je žena draga, ker je njej Bog. In tudi sin ni drag samo zato, ker je sin, ampak je drag zato, ker je v njem Bog. Ravno tako je posestjo, ki je človeku draga. Ne samo zato, ker je njegova, ampak zato, ker je v njej Bog. Ali celo kaj več! Bogovi so dragi ne samo zato, ker so bogovi, ampak zato ker je v njih Bog." Tako je silni modrec razložil svoji ženi skrivnost "Jaza" in skrivnost ljubezni, ki je izšla iz enega in prehaja v drugo oddvojeno bitje. Ta ljubezen je "Jaz," ki išče samega sebe v drugem. Tako je ta modrec podal tudi mnoge druge ilustracije o tem, kako je vse drago, ker v svoji notranjosti nosi "Jaz" in ne zaradi tančice iluzije, ki ga obkroža. Ta "Jaz" je potrebno videti, slišati in o njem meditirati. To je skriv-

nost nesmrtnosti. Takšen je bil pouk modreca, ki je svojo ženo resnično ljubil. Takšne so bile besede Učitelja duše učenca, ki je poslušala razkritje tajne modrosti. Ko je ta lekcija končana, si “Ti To,” ko je ta lekcija končana sem “Jaz On” - potem tu ni več nobene razlike. To je stanje prave *dynane*, osvobojene duše, ki ne more več biti pod vplivom igre *gun*, vrtečega se koleša. Narave, iz katere je pobegnila. Obstaja samo Eden in nihče drug. Ta lekcija - resnično spoznana - lomi vse verige. Ona je osvoboditev duše. V takem človeku so vse želje mrtve. Dejavnosti duha so v miru. On ne počne ničesar, ker vse naredi skozi njega “Jaz.” Obstaja skrivnost “delovanja v nedelovanju” in obstaja skrivnost resnične modrosti. On lahko dela s telesom in duhom, vendar on ne dela nič. Kako potem živi? Preden rečemo o tem še kakšno besedo, mi dovolite, da vas spomnim na neko izredno vpečatljivo zgodbo, da boste lahko razlikovali med pravo modrostjo in modrostjo jezika. V eni od svetih knjig je govora o Šri Krišnovih *Gopis* ter njegovem odnosu do velikega rišija Durvasa. Po določenem času je ta riši jedel le še enkrat na leto, a je takrat potreboval ogromno količino hrane, in ta obrok so mu prinesle *Gopis*. Ko je prišel čas, da mu prinesejo hrano, so jo zbrale in jo naložile na mnogo lesenih pladnjev ter s spremstvom odpotovale proti rišijevemu ašramu. Na poti jih je zaustavila reka, katere narasle vode so med *Gopis* in svetnikovim bivališčem ustvarile jezero. *Gopis* so se zbale Durvasove jeze, zato so se vrnile h Gospodu in ga vprašale: “Kaj naj naredimo? Reke ne moremo prebresti, če pa se riši razjezi, bodo pogoreli svetovi.” Gospod se je nasmejal in rekel: “Pojdite k reki in ji v mojem imenu recite: Če je Krišna Brahmachari, se izlij od tu in nas pusti, da te prečkamo.” One pa so rekle: “Kaj je to, kar moramo reči? Krišna je obkrožen s svojimi *Gopis*, pa kljub temu neoženjen?” Toda, ker so vedele, da je Gospod moder, so na poti k reki izgovarjale tiste besede moči. Voda je slišala te besede in se razdvojila, tako da so *Gopis* lahko po suhem prišle do bivališča svetnika in mu prinesle hrano. On je izpraznil pladenj za pladnjem, dokler se ni nehal hraniti. Ko je nastopil čas, da se *Gopis* vrnejo, je reka, spet narasla. Spet so se vprašale: “Kako bomo sedaj prišle preko reke?” In šle so k

modrecu po pomoč, modrec pa jim je odgovoril: "Pojdite k reki in recite: 'Če je Durvas kot zračni piš, potem nas pusti, da pridemo preko.'" *Gopis* so rekle same sebi: "Poglejte, pojedel je vso to hrano, me pa moramo reči, da živi od zraka." Ker pa niso mogle storiti nič drugega, so se odpravile k reki in izgovorile besede moči. Voda se je spet razmaknila in *Gopis* so prišle na drugo stran. Gospodu so povedale, kaj se jim je primerilo in ga prosile za pojasnilo. Gospod jih je podučil, da človek popolne modrosti ni pod vplivom delovanja, on ostaja nespremenjen ne glede na okolico. Pravi *Dynani* ni pod vplivom delovanja, njega se ne dotaknejo pojavi zunanjega sveta.

Vendar pa se tu pojavi vedno ista napaka. Ljudje so modri le v jeziku in ne dejansko. Ljudje, ki ponavljajo fraze, niso pa še razvili dejansko življenje "Jaza," ljudje, ki pravijo "Jaz sem Brahman," a so pod vplivom vseh mogočih stvari, niso disciplinirani in osvobojeni svojih strasti, ki vedno iščejo zadovoljitev za svoja čutila in na koncu rečejo: "To je samo telo, ki to zahteva, vendar pa jaz nisem pod vplivom tega." Ti ljudje so razočarani ali nezavedni ali pa so celo zavestno hipokritični, ker oni ne vedo, da pravi *Dynani gune* koristi, vendar pa *gune* ne koristijo njega. *Dynani* jih uporablja zato, da one pokažejo in izrazijo namen vesolja, vendar pa ga one nikoli ne morejo zamajati in on ni nikoli pod njihovim vplivom. Človek, ki se ne more upreti navalu telesa in ki potem izjavi: "To je le telo, ki deluje, jaz sem Brahman." Takšen človek je le tisti, ki nosi svojo modrost na jeziku, resnične modrosti pa v njemu ni. Moder človek lahko prevzame kakršnokoli dejavnost, lahko jo izkoristi za Gospodov namen, vendar je on samo kanal za ohranjanje sveta. Njega poganja notranjost in ne zunanost. On se podaja na svoje mu-kotrpnostno delo kot mojster in ne kot suženj, ki ga silijo na delo. On je svoboden, a ni vezan. Stopati po *poti* samo z besedami, pod vplivom telesa in govoriti besede modrosti, pomeni postati plen razočaranja in preložiti napredek duše. K temu osnovnemu cilju so bila usmerjena dela velikih Učiteljev, *vedanti* pa so ga izkoristili kot izgovor za ogaben način življenja. Tam, kjer ni bilo resničnosti je bil postavljen izgovor za brez-strastnost.

V starih časih se je bilo potrebno ogibati te nevarnosti in nihče se ni mogel učiti te lekcije, ki ni imel teh kvalifikacij. Tisti, katerega želje so bile že mrtve in katerega strasti so bile že potlačene in obvladane, tisti, ki je že okusil neokusnost sveta - samo tak človek je mogel biti usposobljen za učenca in samo njemu je *guru* zaupal *misterije*.

Takšna je torej *pot modrosti* in takšne so nekatere od težav na tem romanju. Tako lahko človek pobegne od sveta in preide v življenje svobode. Lahko bi bilo dobro za vas, da se spomnite, da, če se ta beg zahteva za oddvojeni "Jaz" in ne za služenje veselju, potem se bo človek, čeprav lahko osvoboditev traja neštete dobe, na koncu moral vrniti, z namenom, da doseže skrajno popolnost. Ker, kakor piše v svetih *Upanišadah*, "Jaz" se ne doseže le z znanjem, ampak z znanjem povezanim s predanostjo. Osvoboditev se lahko doseže s čisto modrostjo in takrat duša stanuje v *Janarloki*, osvobojena rojstev in smrti, vendar pa je to popolno življenje, ki nič ne zahteva, ki je zadovoljno z suženjstvom. Odkar se je Gospod manifestiral, odkar Išvara deluje, to pomeni stapljanje modrosti in predanosti, in samo tako se doseže popolnost.

Pot predanosti - Bhakti Marga

“Tisti, katerih Manas je usmerjen v Mene, vedno harmoničnim, obožujejo Mene, obdarjeni z vzvišeno in vrhunsko vero, ti so v Mojih mislih - pravi Šri Krišna - najboljši v jogi.” In nato nadaljuje: “Težava tistih, katerih duh je usklajen z Ne-manifestiranim je večja, kajti pot Ne-manifestiranega je težka in utelešeni jo težko premagajo. Oni, ki so se odrekli delovanju v Meni, a skromni in goreči za Mene, ki Me obožujejo, meditirajo o Meni z vsestransko jogo, takšne jaz hitro vzdignem iz oceana smrti in obstoja, o Partha, ker je njihov duh usmerjen na Mene.” To so besede, ki jih je veliki Gospod joge namenil svojemu najljubšemu učencu. Usmerjanje duha na Išvaro, odstrtega Gospoda, uporno in usmerjeno oboževanje Njega, konstantno meditiranje usmerjeno samo na en cilj - tisti, ki tako delajo - je rekel On - so z njegovo pomočjo hitro vzdignjeni iz oceana, v katerega so potopljene njihove duše, življenje za življenjem, in iz katerega utrujeno hrepenijo po tem, da bi iz njih čim prej izšle. Ta predanost, ki je tu opisana, ta usmerjenost duha, to nenehno meditiranje, to resno oboževanje, vse to je strnjeno v besedi “Bhakti” ali *ljubezen*. To je *pot ljubezni - bhakti marga*, ki jo bomo preučevali na našem zaključnem srečanju.

Obstaja velika razlika med *potjo modrosti* in *potjo ljubezni*, ki se pojavi pred našimi očmi od začetka do konca, a ta razlika je v cilju (in objektu) nekega predanega in pobožnega človeka na eni strani in cilja *Dynanija* na drugi strani. Ti cilji so si med seboj različni v enem smislu - čeprav so v temelju in bistvu - eni in isti. Ta razlika je prikazana v besedah, ki sem jih citirala kot težavo stopanja in doseganja cilja na poti Ne-manifestiranega. Tisti, ki potuje po *poti modrosti* - *Dynana* - išče "Jaz," En obstoj, Neskončnega, Večnega in Ne-manifestiranega, ki prepaja vse in na katerem se temelji vse, ki prinaša vse in je skrit pod vsem. A, kot smo videli pri našem študiju včeraj, se spoznanje doseže z diskriminacijo modrosti in njenega najvišjega izraza *Soham* - "Jaz sem On" - popolna identičnost z *enim* brez drugega. Če pa pogledamo na cilj in namen, kateremu poklanja svojo pozornost *Bhakti*, človekovi ljubezni, njegovemu oboževanju, neomajni veri, pa vidimo, da sta ta cilj in namen vsemogočni Išvara, utelešeni Gospod, manifestirani Bog, en Gospod, ki se manifestira v obliki in tako postane cilj in namen ljubezni in oboževanja. V bistvu, tam kjer naj bi se prebudil *Bhakti*, mora biti ta *Bhakti* usmerjen proti enemu Bitju, ki v najširšem pomenu izraza kaže vse, kar se lahko in mora povedati o mejah individualnosti. Ne glede na to, koliko razširimo koncept individualnosti, in pri tem zavržemo vse, s čemer je ta omejen, ko obravnavamo nekega človeškega posameznika, se ta koncept zaokroži v zelo osnovni ideji omejitve: Gospod vesolja, Išvara, Vsemogočni, je predložil neko samo-omejevanje v namenu manifestacije, zato da bi vesolje lahko obstajalo, in ta Gospod vesolja je cilj, proti kateremu morajo biti usmerjene vse težnje, ljubezen, oboževanje vseh bitij v vesolju. Nadalje vidimo, da se ta vsemogočni Išvara, ki bi ga na zahodu lahko imenovali "osebni Bog" pri čemer pa beseda "osebni" prinaša element, ki ga moramo nujno izključiti v naših mislih. Ta vsemogočni Išvara se še vedno, od časa do časa, manifestira preko *Avatarjev*, s tem, da človeku ponudi, tako rekoč, svoje bolj konkretno utelešenje, na katerega se lahko obrne človekova ljubezen in h kateremu lahko najde pot človekovo oboževanje. Da ponudi človeku še bolj jasno individualnost, ki lahko prebudi njegovo srce, ki lahko

pritegne njegova čustva, proti kateremu lahko človek usmeri svoje oboževanje in proti kateremu lahko izrazi spoštovanje. V hindujski veri, kot tudi drugih, vidimo, da se Vsemogočni manifestira ne samo kot Gospod vesolja, ampak tudi v obliki človeka, in da ta njegova človeška oblika še posebej spodbudi pobožnost, oboževanje, ljubezen, ko predstavlja vso privlačnost, ki godi človeškemu srcu, in vso lepoto, ki osvaja in očara človeško domišljijo. V svojem usmiljenju do slabosti svojih bitij, v usmiljenju do slabosti njihovega razumevanja, prihaja on do dosega njihove omejene inteligence, do dosega njihove pol slepe ljubezni in se jim predstavi kot *Avatar*, manifestiran v človeški obliki, v neki od popolnosti Vsemogočnega.

Pri študiju človeških ver, religij sveta, vidimo, da na splošno zavzema osrednje mesto neka božansko-človeška oblika; čeprav se priznava obstoj višjega, in čeprav je izven Išvare obstoj enega brez drugega zamegljen, se človeško srce oprijema nog manifestiranega Gospoda in človeška čustva najdejo v njemu svoj mir in dom. Najsi je on pod imenom Šri Krišna, Krist, Buda, vidimo, da človeštvo teži za tem, da bi oboževalo eno Bitje in išče v predanem čustvu zadovoljstvo, ki mu ga ne more nuditi noben abstraktni koncept neskončnosti. Tistim, ki stopajo po *poti bhakti*, je ta cilj oboževanja tudi cilj poti. Kako lahko človek, v najbolj polnem smislu te besede, čuti zanos ljubezni do koncepta neke brezmejne eksistence, nekega brezmejnega prostora, in kako lahko človeško srce brez teh omejitev, ki nam naredijo nek cilj "realen," najde svoj mir v Bogu? Torej, vzdolž celotne *poti ljubezni*, bomo vedno videli *Bhakti*, ki išče svojega Gospoda. Kakšna je ta navdihujoča ljubezen? Kakšna je ta predanost, ki ga navdihuje? Kaj je to, kar s tako polnostjo prodira v njegovo bitje, ga pretrese in se kaže na vsakem koraku njegovega življenja, da se njemu zdi, kot da nič drugega ni pravo in resnično, kar je izven te prisotnosti, da postaja motno ob svetlobi vsemogočnega Gospoda.

Tisti, ki je resnično utelešenje predane pobožnosti, silni modrec Bhakti Narada, nam je zapustil nauke o ljubezni, s katerimi je opisal njeno naravo.

Ta modrec nam je dal oznake, po katerih lahko prepoznamo tako ljubezen. Rekel nam je, kaj moramo iskati, kaj najti, če želimo kultivirati pobožnost.

Narada je začel z besedami, da je narava *Bhakti* "ekstremna predanost nekemu." Element predanosti nekemu posamezniku ima svojo posebno naravo. Narada nato v isti *Sutri* poda nekaj definicij te ljubezni in na koncu citira svojo lastno, polno predanosti, ki je njegova glavna, njegova najmočnejša in najpomembnejša. Definicije so podane v skladu z mišljenjem Vyasa Garge in Sandilya, in on pravi: "*Bhakti* odstopa (predaja) vso delovanje (kot žrtev) Bogu in čuti največjo bedo v pozabljenju Boga." Duh pravega *Bhakti* izroča celotno svoje življenje cilju predanosti, in največja beda je pozabljenje na Njega. Če je srce slepo in zastrto zaradi nekega drugega cilja, če se med dušo in njenim Gospodom pojavi nek oblak, in če le za trenutek pozabi na svojega Boga, potem je to najbolj grenka agonija, največja beda pozabljenja, na svojega Boga. Tako je učil Narada, vendar pa je to znano srcu vsakega, ki je blagoslovljen s težnjam po predanosti. Nato Narada opisuje človeka, ki je pridobil to ljubezen. Ko človek doseže tisto, kar ga naredi popolnega, postane nesmrten, postane zadovoljen, in ko je to dosegel, si ne želi ničesar več, ne trpi zaradi ničesar, ne sovraži, se ne veseli (čutnih ciljev), se ne napreza (za sebičnimi cilji). Ko je vse spoznal, ga oplaja radost do Boga. Nadalje: "Ljubezen ni ustvarjena zato, da izpolnjuje želje, kajti njena narava je odrekanje."

To je *Bhakti*, ki ga opisuje tisti, ki je resnično utelešenje te ljubezni. Kako doseči tako predanost? Iz katerih korakov je sestavljena *bhakti marga*? Kako bodo ljudje, katerih srce je polno nižjih ljubezni, našli vrhunsko ljubezen? Kako bodo ljudje, katerih duh hiti za čutnimi cilji, spoznali Tistega, ki ga poznajo vsi? Kako bo nek človek, ki je ovit v utvare, ki ga ovirajo nižja nagnjenja, katerega noge se čvrsto oprijemljejo zemeljskega blata, kako bo on dosegel ljubezen Narade? Kako bo postal popolni *Bhakti*, predani in pobožni, brez hibe ali madeža?

Preiskati moramo prve korake te *poti*, enako kot smo to storili tudi pri drugih dveh. Skoraj nekoristno je podati popolno sliko, če pri tem ne preučimo

poteka razvoja od nepopolnega do popolnega, tako da postane razvidna pot, po kateri se lahko uresničijo te težnje. Nas sicer lahko oslepi lepota predanosti, ki blešči v sijaju ljubezni brez nesnage, vendar pa želimo vedeti, kako lahko ta ljubezen napreduje v nas samih, s katerim in kakšnim gori-vom moramo spodbuditi ogenj predanosti, da bi lahko postali njen plamen in nič drugega. Človeška ljubezen nam lahko služi kot slab odsev ljubezni do Boga. Če jo opazujemo, se lahko naučimo nekaterih znakov, ki označu-jejo pravega *Bhakti*. Cilj se sicer menja, vendar je bistvo isto. Za trenutek razmislite o najmočnejši, najbolj čisti, najbolj plemeniti in najbolj intenzivni ljubezni, ki ste jo kdajkoli občutili do nekega človeškega bitja. Globoko ana-lizirajte svoje življenje in preučite, kaj se je dogajalo pod vplivom take lju-bezni. Poglejte kako vse druge stvari postanejo manj privlačne zaradi te svetlobe. Mogoče ste skrbeli za zdravje, mogoče ste se posvetili literaturi ali pa ste mogoče neutolažljivo segali po znanju. Tam na horizontu vašega živ-ljenja pa je zasijal obraz, ki vas je intenzivno pritegnil, ki vas je pritegnil, neodvisno od vas samih. Celotno stanje vašega duha se je pod slavo in le-poto te prisotnosti naenkrat spremenilo. Bogastvo je postalo brez vrednosti v primerjavi z bogastvom ljubezni. Literatura je postala dolgočasna in te-gobna, če se primerja z veseljem pogovora z njo(im). Celotno znanje se zdi kot uvelj list v primerjavi z ekstazo njenega (njegovega) objema. Vaš največ-ji užitek je biti poleg nje(ga). Vaše notranje bitje je napolnila ljubezen do nje(ga). Vse druge privlačnosti so izgubile moč nad vami, vse druge barve so postale blede ob sijaju te svetlobe, čudežno svetle. On(a) vam ni bil(a) le prijatelj, ampak tudi učitelj, vodič, ljubimec, ki v sebi združuje veliko naj-bolj plemenitih potez v človeku. Vaša ljubezen do nje(ga) je preobrazila ce-lotno vaše življenje. Vse je dobilo neke druge barve v svetlobi, ki jo je pri-našal(a) on(a). Predstavljajte si takšno človeško ljubezen povzdignjeno do neba. Takšna človeška ljubezen bi se razvila globlje od najbolj globokega oceana. Predstavljajte si takšno ljubezen ojačeno s popolnostjo cilja ljubez-ni, identificirano z vsem, kar je vsebovano v tem cilju. Predstavljajte si, da do nje ne seže nikakršna utrujenost ali zasičenost. Šele takrat boste imeli

površen odsev občutka, s katerim gleda *Bhakti* na svoj objekt ljubezni in oboževanja.

Svami Vivekananda je povedal nekaj o opisni zgodovini z namenom, da bi poslušalci spoznali kako praviloma le malo ljudi hrepeni po Bogu. Govoril je o nekem mladem človeku, ki je prišel k verskemu učitelju in rekel, da bi želel najti Boga. Mladenič je vsak dan ponavljal svojo intenzivno željo, svoje hrepenenje po Bogu. Po več dnevih mu modrec reče, naj mu sledi, ko bo šel k reki, da opravi svojo običajno jutranjo kopel. Ko sta prišla k reki, modrec zgrabi mladeniča, ga potopi pod gladino vode in ga drži, da ni mogel priti do zraka. Mladec se je boril in boril, da bi se iztrgal iz njegovega prijema. Končno ga modrec potegne iz vode in ga vpraša: "Sinko moj, po čem si najbolj hrepenel, ko si bil pod vodo?" "Po zraku," je bil odgovor. "No, vidiš, tako mora učenec hrepeneti po Bogu, če ga želi najti. Če imaš takšno hrepenenje po Bogu kot si ga imel po zraku, boš našel Boga."

Toda, koliko je takih, ki bi imeli takšno hrepenenje? Koliko jih sploh želi najti Boga? Prva stvar, ki se človeku zoperstavi je pozabljanje, in hrepenenje izgine iz njegovega srca. Namesto boja za zrak, bi pravi *Bhakti* mislil le na Boga, kar bi ga približalo njegovemu cilju, skozi smrt pod vodo. Mi si želimo bogastva, zdravja, časti, posvetnih užitkov in posesti. Kako potem lahko naše pohlepno srce najde prostor še za Boga? Kakor pravi krščanska zgodba, v gostilni ni bilo prostora za Marijo, in naše srce je kot gostilna, prenapolnjena s prehodnimi gosti, tako da ni prostora za božanskega gosta. No, to nas ne bo onesrečilo in nam odvzelo upanje. Poskušali bomo najti drug vhod na *pot*. Pri tem nam bo pomagal veliki modrec, eden od velikih starih Indijcev - indijski pisec, ki se je posvetil študiju višjih duhovnih resnic, modrec Ramanuja. On je obdeloval predhodne faze, s katerimi človek razvija predanost, in s pomočjo katerih se lahko postopno pripravi, da postane sprejemnica ljubezni. Ta modrec se najprej posveti človekovemu telesu in preverja, kako se mora do telesa obnašati in kako ga obravnavati. In kakšne morajo biti kvalifikacije za telo človeka, ki želi razviti značilnosti duhovne ljubezni. Prva stvar o kateri govori, je *viveka*, vendar pa ne v smislu, ki smo

ga obravnavali včeraj, ampak v popolnoma elementarnem smislu. On to uporablja za diskriminacijo hrane. Človek, ki želi, da bi bilo njegovo telo posoda za izliv božanske ljubezni, mora imeti čisto telo in uporabljati diskriminacijo pri hrani. *Bhakti* mora biti skrben pri izbiri hrane. Ne sme jesti tistega, kar je povezano s trpljenjem drugega živega bitja. *Bhakti* ne sme biti izvor trpljenja in bede za drugega, izvor za rane bitij, ki so na nižji stopnici evolucije. Ne sme se hraniti s čemerkoli, kar poseduje čutno življenje, kot na primer živali. Takšne hrane se *Bhakti* ne sme niti dotakniti. S tako hrano ne onesnaži samo svojega fizičnega telesa, ampak poniža tudi svojo dušo s tem, ko kaže sovraštvo namesto usmiljenja, sebičnost namesto altruizma, ko dela krivico živalim, namesto da bi jih zaščitil, ko jim odvzema njihovo lepo življenje zaradi sebičnega zadovoljevanja svojih ust. To pa je poniževanje in mendranje prave ideje o ljubezni.

Zato se mora vsaki *Bhakti* na začetku naučiti *viveke* pri hranjenju. V izboru hrane mora slediti magnetnemu zakonu čistoče - izogibati se hrani, ki lahko povzroči kakršnekoli zunanje ali notranje onesnaženje.

Potrebno je torej ohranjati strogo čistost, da bi fizično telo lahko bilo v vsakem trenutku tempelj pobožnega, ki mora to telo uporabljati na *poti ljubezni*. Modrec nam nato ponudi velik aksiom: Čista hrana, čisti duh in stalno spominjanje na Boga. To mora biti zakon življenja, za tistega, ki se pripravlja na to, da bi dosegel predanost.

To je predhodni korak pri iskanju Boga za tistega, ki išče ljubezen. Modrec nato pravi, da mora bodoči *Bhakti* prakticirati čim večje razreševanje svojih želja; to pomeni, da jih mora biti vedno manj - in da njegova edina želja postane le usmerjenost na Boga ter da v njegovem srcu ne ostane več prostora za katerokoli drugo željo. Ta želja se mora razširiti in oviti vsak delček njegovega bitja, medtem ko mora vsako drugo željo zavreči, da naredi prostor vzvišeni privrženosti. Nato mora prakticirati usmerjanje svojih misli k Bogu. To mora postati nenehen proces. Ko bo vadil koncentracijo, bo videl, da njegov duh zbeži, blodi okoli po drugih objektov in beži tudi od najvišjega cilja in išče druge stvari, ki bi ga pomirile. Kaj ni Gospod joge

odgovoril na tožbo Arjune, da je duh nemiren kot veter, ki ga je težko umiriti. Kaj ni on govoril: Vendar ga je moč umiriti s stalno vadbo. Zato mora bodoči posvečenec stalno prakticirati usmerjanje svojega duha k Bogu. To ga bo povrnilo h kontemplaciji, ko se bo obrnil k drugim stvarem. Tako bo več časa zaposlen z oboževanjem, s svojim duhom usmerjen izključno na kontemplacijo *enega*. To so samo prvi koraki. Oboževanje v določenem trenutku naj čim prej omogoči stalno oboževanje. Meditacija tu in tam zato, da kmalu ne bi bilo več nikakršnih intervalov, in da lahko meditacija poteka neprekinjeno, podaljšano in popolno. Posvečenec se uči in si zato določa čas kontemplacije. Svoje srce usmerja na vsemogočnega. To ni dovolj. Vendar pa ta praksa lahko vodi v življenje, za katerega so potrebne značilnosti pravega *Bhakti*. On lahko najde užitek v svoji meditaciji in na ta način pozabi na druge, lahko pa tudi obožuje zaradi užitka oboževanja, a pravi *Bhakti* ne išče priložnosti, da bi nekaj dobil. On, obratno, išče priložnost, da bi dajal, in to stalno dajal, večno, da bi lahko obvladal sebičnost človeške narave in izkoreninil grabežljivo naravo duha. Zato je naslednji korak ta, da mora delati dobro drugim. Kontemplacija ne sme biti njegova edina zaposlitev. Njegova ljubezen mora teči proti njegovim bližnjim, proti ljudem, njegovo življenje pa mora biti stalna služba, stalna pomoč vsem, ki so v pomanjkanju. On ne bo nikoli izkoreninil grabežljivosti, če ne bo kultiviral duha dejanja, če se ne bo stalno osvobajal lastnih zahtev, da bi uživali drugi. Dajaj, dajaj, dajaj, stalno dajaj, zato ker je dajanje resnična narava ljubezni. Ljubezen ne zahteva ničesar, razen pravico do dajanja. Ljubezen ne zahteva niti povračila, niti hvaležnosti. Ona ne zahteva zase nobenega užitka. Ona zahteva le to, da ji je dopuščeno ljubiti, širiti se v vseh smereh in narediti vse za srečo ljubljenega. Ker pa so naša srca kruta in sebična, celo v religiji, kjer so najsubtilnejše oblike sebičnosti, mi čisto zlato uničujemo z medenino. Zato pride včasih do tega, da religija - najbolj plemenita in najbolj čista od vseh stvari - postane ponižana in oskrunjena, ker ljudje prinašajo v svetišče svojo sebičnost in spreminjajo to posvečeno mesto v tržnico, kjer se kupuje in prodaja, tako oboževanja kot veselja. Kjer ni svobodnega dajanja,

tam ni Boga. Mi stalno nekaj iščemo za nazaj, določeno zadovoljitev nižjega "jaza," in vedno hrepenimo, hrepenimo da bi nekaj dobili od naših ljubljernih. To ni ljubezen, to je kalkulacija. To je subtilna oblika sebičnosti. Čista človeška ljubezen nastaja svobodno. Njej je dovolj, da sme ljubiti. Pravi ljubeči ne zahteva nič drugega kot to, da lahko pokloni svojo ljubezen. Taka vadba bo človeka vse bolj in bolj pripravljala, da bo čutil ljubezen - *božansko ljubezen*. Nato moramo doseči čistost in resnico, spoštljivost, pravičnost, poštenje, ljubezen in blagost proti bližnjemu, odsotnost povzročanja hudega drugim in usmiljenje. Vse te stvari so na *poti* nujne, če želimo doseči *Bhakti*, če želimo kdajkoli spoznati *božansko ljubezen*. Koliko od teh korakov smo pripravljeni sprejeti? Poglejmo te značilnosti, zaželenene kot predhodni koraki, in vprašajmo naša srca, da bomo videli, kje so prazna. Za začetek - da bi nadomestili pomanjkanje - bomo stopili na *bakhti margo*.

Vsi tisti, ki so bolj izobraženi od nas, ki del svojega časa posvečajo duhovnim razgovorom ali pa skupaj sedejo v tišini k meditaciji, da bi se predali cilju, so osebe, katerih družbo moramo iskati, raje kot pa družbo posvetnih in neurejenih. Poskušaj se povezati s takimi. Človek je pod vplivom družbe, v kateri se nahaja. Misli drugih ljudi delujejo nanj in njegov duh je precej napolnjen z atmosfero, v katero zahaja. Če se on druží z brezbriznimi in neurejenimi ter hodi za neumnimi, kako bo potem dovolj zbran, da bi se usmeril na Boga. Kako bo našel Gospoda? Bolje, da išče mirno življenje, da nikoli ne pozabi na svojo dolžnost in da nikoli ne išče družbo samo zaradi sprostitev. Išče naj družbo svetih in naj lovi odseve njihovih plemenitih misli in čistih teženj, kajti druženje s tistimi, ki ljubijo Gospoda, spodbuja tiste, ki stopajo na *pot*.

Potrebno je brati dobre knjige, ki spodbujajo predanost in nam predstavljajo plemenite primere svetnikov in modrecev sveta. Ne izgublajte časa z ničvredno literaturo. Ne navadite se na branje lahkotnih stvari. Vi nimate časa, da bi ga zapravljali. Če berete, berite tisto, kar vam pomaga pri predmetu vašega raziskovanja. Če želite uspeti v pravosodju, potem ne boste brali zgodb, ampak boste študirali pravno literaturo, zgodovino zakonov

raznih dežel, njihove običaje in se izogibali vsemu, kar vam ne pomaga pri vašem raziskovanju. Kdaj bodo ljudje delali za Boga to, kar delajo za ugled? Kdaj bodo z istim žarom iskali Njegovo lice, kot iščejo igračke in lahkotnost sveta? Učiteljev je veliko. Koraki niso skriti. Srca ni, ljubezni ni, želja je odsotna. To so stvari, ki nas ustavljajo, in ne naše neznanje na poti. Narada je poučeval, da se je potrebno izogniti škodljivim knjigam, praznim razpravam, in da se je potrebno predati razmišljanju o *spisih* in znanstvenim knjigam. Potem, korak za korakom, po teh zgodnjih fazah *poti*, bo prišel čas, ko se bo Išvara, če ga bomo marljivo iskali, oboževali s spoštovanjem in mu vztrajno sledili, čeprav takrat še ne bo viden - razkril svojim oboževalcem in postal viden. Takrat se v življenju zgodi sprememba. V srce vstopi nek nov element. Nad človekom lebdi oblak čustva, sam pa ni nikoli več takšen, kot je bil. Enkrat, ko smo videli Vsemogočnega, pa čeprav smo ujeli le en pogled na njegovo lepoto, čeprav je samo en žarek njegove slave posijal v srce posvečenega, se notranji človek spremeni. Celotno srce se spreobrne, obrne hrbet zunanjemu svetu in brez napora lice usmeri k Bogu. Ne pozabite, da je najpomembnejši in najbolj sugestiven stavek v *spisih pobožnosti* v *Bhagavad Giti*, ki pravi, ko opisuje te faze, da so se cilji čutil odvrnili k vzdržnemu stanovalcu v telesu in da se bo želja, in tudi najmanjše nagnjenje, odmaknila, ko se enkrat zagleda Vsemogočnega.

Takrat začne *pot* sijati v nebeški svetlobi. Prvi dotik blaženosti, ki je Bog, povzroči drhtenje celotne *narave*. Kako je *Bhakti* priklical Gospoda? Kako dolgo je njegovo srce klicalo in prosilo po enem pogledu Gospoda? In pozneje je govoril: Kako te lahko spoznam?

O jogi, z neprestano meditacijo! Na kakšen način naj mislim nate, o blaženi Gospod? Ko se Gospod razkrije duši svojega služitelja, v sijaju sončeve svetlobe, vsi drugi predmeti in cilji izginejo. V slavi te vzvišene vizije - vizije Gospoda, ta zemlja ni več nikoli popolnoma ista, ko enkrat zasije ta svetloba. Oblaki se lahko ponovno dvignejo; zablode in slabosti sicer še lahko ovirajo na *poti*, vendar je on videl, on ve in se spominja, kar mu pomaga skozi vse napore. Gospod je rekel, da lahko tak človek, ki je zavrzel egoizem,

silovitost, aroganco, želje, jezo, lakomnost - nesebičen in miroljuben, sposoben da postane *Brahman*. On postane sposoben neprestano zreti v Gospoda. Nesebičen in vesel postane ogledalo *najvišje duše* in postane *Brahman*, potopljen v *Brahmana*, enak z vsemi bitji, vstopa v Gospoda. To so besede Šri Krišne. Takšna je obljuba Vsemogočnega. Tisti, ki se je tako izuril, tisti, ki je prečistil svojo nižjo naravo, tisti, ki je neomahljiv v predanosti, tisti, ki je veder, vesel in brez strasti, tisti, ki ne povzroča zla, ki objema vsa bitja v popolni ljubezni svoje narave, tisti, ki ima usmiljenje do vsakogar, tisti, ki čuti proti vsakemu bitju to, kar čuti mati do svojega prvorojenega sina, takšen človek je postal sposoben za prisotnost svojega Gospoda. On prehaja v najvišje bivališče, on je pripravljen za večni mir, kajti tisti, ki je ljubezen, je Bog, tisti, katerega celotna podoba in celotno njegovo bitje predstavlja ljubezen - je Bog. On v samemu sebi reproducira blaženost, ker ljubezen je Bog, in Bog je ljubezen. Kaj ga torej lahko odvaja od tistega kar je on sam? Kakšna ovira lahko nastane med dušo in njenim Gospodom? Ta duša je izpolnjena z Gospodovo ljubeznijo, ona sama je neomajna ljubezen in kot reka, ki se spaja z drugimi rekami, da bi se skupaj zlile v ocean; enako dela ljubezen, hiti v ocean ljubezni - v Vsemogočnega. Vode reke se mešajo z oceanom in postanejo eno, eno po kvaliteti. Kdo jih bo razdvojil? Kdo bo razdvojil dušo od Boga? Duša pozna svojega Gospoda, ona se priklanja pred njim, v oboževanju, in ovita v Vsemogočnega postane za vedno eno z Gospodom, ki je ona sama. Sedaj Gospod ne govori več: ona bo prišla k meni ali ona me bo našla ali ona bo stopala po *poti* do mojega najvišjega bivališča, ampak pravi: Ona je resnično Jaz sam.

To je konec *poti*, tisti neizbežni rezultat ljubezni. Ljubezen je Bog, in bolj ko je ta ljubezen popolna, bolj božanska postane njena manifestacija. Celo v človeški ljubezni vidimo, kako ona lomi vse ovire, in da, ko ljubimo, pozabljamo na "jaz in moj" in postanemo eno. Celo v naši človeški ljubezni se ljubeči čuti eno z ljubljenim, in ne več oddvojeno. Kaj niste občutili, da je to v njemu tudi vaše in da ne poznate nobene meje med sabo in njim? Enako je tudi z dušo in njenim Gospodom. Oddvojena z namenom obo-

ževanja in priklanjanja, z namenom, da uporabi vse svoje moči, popolna duša postane eno s svojim Gospodom - eno za služenje, eno za pomoč svetu, tako kot mu pomaga on. V tej skupnosti med ljubečim in ljubljenim nastopi skrajno stapljanje in istovetenje, da vse, kar je naredil eden, stori tudi drugi. *Bhakti* postane rešitelj sveta. On je pravi Bog in vse, kar lahko stori Bog, tisti, ki je eno z njim, lahko stori tudi on, v ustvarjanju in razpadanju svetov.

Kaj vse bi lahko bila Indija, če bi rodila nekaj takšnih resničnih *Bhakti*. Ne tistih po jeziku, ampak pravih "v srcu in po življenju." Ko bi se našel vsaj eden ali dva takšna človeka, katerih srca bi tako žarela, v *božanski ljubezni*, da nič in nihče ne bi bil izrinjen iz njenega delokroga. Indija bi bila rešena v enem samem trenutku. Ljubezen bi našla svojo pot. Kaj se ne spomnite primera preizkušene predanosti dečka Prahlada? Kako ga nič ni moglo poškodovati, nikakršen strup ga ni mogel ubiti, nikakršen ogenj ga ni mogel sežgati, nikakršna gora ga ni mogla streti, zato ker je bil popolnoma predan. On je oboževal svojega Gospoda z vso močjo svojega srca, v vsaki nevarnosti in težavi. Popolnoma pobožni ne more biti poškodovan od ničesar. Nikakršno orožje ga ne more ubiti, nikakršna voda ga ne more utopiti. On je eno z nesmrtnim duhom, ker ljubezen je nesmrtno življenje. Zato, je rekel Narada: Njena narava je vrhunska pobožnost. Ljubezen je nesmrtna. Oh, kje je takšen človek, da bi nam pomagal? Da bi nas učil! Mi to še ne moremo postati, mi še ne moremo biti ljubezen, ki bi nas naredila za Boga; vendar pa, ali mi ne moremo z našo ljubeznijo pomagati drugim, kaj mi ne moremo pospešiti napredka tistih, ki napredujejo. Spomnite se, da mnogo drobnih potočkov lahko skupaj tvori močan hudournik. Pripeljimo naše potočke ljubezni in oboževanja k nogam Vsemogočnega. Dajmo našo ljubezen, čeprav slabotno, dajmo naše težnje, kakorkoli pomanjkljive, dajmo našo predanost, kakorkoli slabo. Postavimo vse to k njegovim nogam - njemu, ki je ljubezen, ki je čisti Bog. Kaj se ne bi moglo dogoditi, da iz naših mnogih ljubezni zraste veliki plamen ljubezni, ki bo pomagal naši deželi, ki bo prečistil naš narod? Če so težnje tu, je tudi rezultat mogoč. Bodimo takšni, naredimo nekaj za ta veliki cilj.

THE THREE PATHS
TO - - - -
UNION WITH GOD

Annie Besant.

Annie Besant Wood je bila dolgoletna predsednica Teozofskega društva (1907–1933), ki se je rodila 1. oktobra leta 1847 v bližini Londona v družini irskega porekla. S pomočjo materine prijateljice Ellen Marryat je pridobila dobro izobrazbo ter razvila močan čut odgovornosti do družbe.

Leta 1874 se je pridružila Secular Society ter v njem

tesno sodelovala s Charlesom Bradlaughom, urednikom revije *National Reformer*, za katero napisala številne članke o zakonu in pravicah žensk. Leta 1877 je izdala knjigo *The Laws of Population*, ki je govorila o nadzorovanju rojstev in bila zaradi tega deležna velikega odmeva v javnosti. To delovanje jo je povežalo s socialisti in Georgem Bernardom Shawom. Pridružila se je Social Democratic Federation in zasnovala lasten časopis *The Link*. Med drugimi je v njem leta 1888 objavila članek "White Slavery", v katerem je opozorila na nečloveške razmere in nizke plače žensk v eni izmed londonskih tovarn. Naslednjega leta pa je sodelovala pri izdaji vplivne knjige *Fabian Essays*.

Istega leta, 1889, je Annie Besant dobila v roke knjigo *The Secret Doctrine* Helene Petrovne Blavatsky in se navdušila za teozofijo in postala članica Teozofskega društva, kateremu je nato posvetila svoje nadaljnje življenje. Leta 1893 je odpotovala v Indijo na sedež društva in ga istega leta v Chicagu zastopala na World Parliament of Religions. Teozofijo in hindujsko filozofijo je predstavila tako bleščeče, da si je takoj pridobila naklonjenost hindujske javnosti, ki jo je nato podprla v njenih reformnih prizadevanjih za družbeno, vzgojno in politično prenovu Indije, ki jo je začela leta 1898 z ustanovitvijo Central Hindu College v Benaresu. Mahatma Gandhi je dejal, da je Annie Besant prebudila Indijo iz spanja, še posebej, ko je leta 1916 ustanovila Home Rule League in bila nato leta 1917 izvoljena za predsednico Indian National Congress. Annie Besant se je še nadalje vključevala v boj za pravice žensk in se posvečala pisanju teozofskih vsebin, saj je napisala številne članke in knjige, ki sedaj spadajo med klasična teozofska dela. Umrla je 20. septembra 1933 v Adyarju.